

MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF

ANTHONY ELLUL

Seduta tas-16 ta' Mejju, 2014

Citazzjoni Numru. 1181/2000/1

Joe Vella

Vs

(1) Lino u Angele konjugi Stafrace, (2) AIC Philip Azzopardi, (3) Carmel Raymond Micallef f'ismu proprju¹ u ghan-nom ta' RC Construction Limited u (4) Raymond Calleja

¹ Il-qorti tordna korrezzjoni bl-istess mod kif ordnat fil-kawza 1111/2000 deciza llum.

Kopja Informali ta' Sentenza

Permezz ta' citazzjoni prezentata fid-9 ta' Gunju 2000, l-attur ippremetta u talab:-

1. *Billi l-attur kien jabita fil-fond Numru 25, Cathedral Street, Sliema, flimkien ma' ommu Rita Vella u ħuha Anthony Mifsud, liema fond kien jappartjeni lil ommu.*
2. *Billi fit-12 ta' April 2000, għall-ħabta tas-1:05pm, waqt li huma kienu fl-imsemmija dar ta' abitazzjoni, kien hemm kollass strutturali tal-fond, propjeta tal-imsemmija Rita Vella, liema kollass kien kawżat mix-xogħlijiet li kienu qegħdin isiru fil-fond adjaċenti 24, Cathedral Street, Sliema, propjeta tal-konvenuti Lino u Angele Stafrace.*
3. *Billi l-fond Numru 25, Cathedral Street, Sliema, iġġarraf u ħafna mill-affarijiet li kien hemm fih intradmu u ġew distrutti, u l-attur tilef bosta mill-effetti personali tiegħu.*
4. *Billi l-imsemmi fond m' għadux abitabbli fl-istat li hu u jrid jinbena mill-ġdid, u l-attur sab ruħu mingħajr dar ta' abitazzjoni u għalhekk qed jabita temporanjament band'oħra.*
5. *Billi l-attur minħabba l-impjeg tiegħu fil-Casino, jaħdem bil-lejl u jorqod matul il-jum, u għalhekk huwa ser ikollu jidħol fi spiża ta' akkomodazzjoni alternattiva.*
6. *Billi l-imsemmija xogħolijiet kienu qegħdin isiru mill-kuntrattur Raymond Micallef f'ismu proprju u għan-nom ta' R.C. Construction Limited u minn Raymond Calleja, taħt id-direzzjoni tal-Arkitett u Inġinier Ċivili Philip Azzopardi.*
7. *Billi l-incident ġara minħabba negliġenza, noncuranza, imperizja u nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti da parti tal-konvenuti kollha jew min minnhom.*
8. *Billi din id-disgrazzja ġrat għaliex il-konvenuti, jew min minnhom, naqsu li jadottaw miżuri adegwati ta' prekawzzjoni u ħallew is-sitwazzjoni tiddeterjora għal waħda verament ta' periklu.*
9. *Billi konsegwentament il-konvenuti, jew min minnhom, huma responsabbli skont il-ligi għad-danni kollha konsegwenzjali sofferti mill-atturi.*
10. *Billi l-konvenuti, interpellati permezz ta' Protest ipprezentat fis-27 ta' April 2000 biex jersqu għall-likwidazzjoni u ħlas tad-danni, baqgħu inadempjenti.*

L-attur talab lill-qorti sabiex:

1. *Tiddikjara lill-konvenuti jew min minnhom responsabbli għad-danni kollha sofferti mill-attur b' riżultat tal-imsemmi incident.*

2. *Tillikwida d-danni konsegwenzjali hekk sofferti.*
3. *Tikkundanna lill-konvenuti jew min minnhom iħallsu lill-attur id-danni hekk likwidati.*

Bl-ispejjeż, inklużi dawk tal-Protest tas-27 ta' April 2000 kif ukoll dawk tal-Mandati ta' Sekwestru u Mandati ta' Inibizzjoni preżentati kontestwalment, kontra l-konvenuti ingunti għas-subizzjoni.

Il-konvenuti Lino u Angela Stafrace ddefendew ruhhom billi ddikjaraw:

1. *Illi, preliminarjament l-eċċipjenti jeċċepixxu il-'lis alibi pendens' peress illi, quddiem din il-Qorti hemm pendenti kawża dwar l-istess incident istitwita minn diversi nies inkluż l-istess attur fl-ismijiet "Carmen Pecorella et vs Lino Stafrace et" - Ċitazzjoni Numru 1111/2000.*
2. *Illi, preliminarjament ukoll l-attur irid jipprova illi l-kollass strutturali tal-fond Numru 25, Cathedral Street, Sliema, kien kawżat mix-xogħlijiet illi kienu qed isiru fil-fond 24, Cathedral Street, Sliema. Jiġi rilevat f' dan l-istadju illi madwar l-istess fond 25, Cathedral Street, Sliema, saru diversi xogħlijiet ta' demolizzjoni u kostruzzjoni minn sidien ta' fondi oħra adjaċenti għall-istess fond Numru 25 u għalhekk l-ewwel ħaġa li jrid jiġi stabbilit huwa l-kawża tal-kollass tal-istruttura.*
3. *Illi, subordinatament u mingħajr ebda preġudizzju għall-premess, il-konvenuti Lino u Angele Stafrace jiċċdu illi l-kollass strutturali tal-fond tal-atturi seħħ minħabba negligenza, noncuranza, imperizja u nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti da parti tagħhom.*
4. *Illi, subordinatament u mingħajr preġudizzju, bħala sidien tal-fond 24, Cathedral Street, Sliema, huma nkarigaw persuni li kienu ta' ħila u ma kellhom l-ebda raġuni jifhmu illi l-persuni minnhom inkarigati għax-xogħol intrapriż fil-fond tagħhom ma kienux ta' ħila u għalhekk m' għandhom l-ebda responsabbilta għall-akkadut skont il-liġi.*
5. *Illi, subordinatament u mingħajr preġudizzju, il-konvenuti Stafrace m' għandhomx ibatu l-ispejjeż ta' din il-kawża stante li l-attur setgħa faċilment inkluda d-danni reklamati f' din il-kawża fil-kawża istitwita minnu stess kontra l-istess konvenuti fuq imsemmija (Ċitazzjoni Numru 1111/2000).*

Il-konvenut Perit Philip Azzopardi ressaq id-difiza li:

1. *Illi d-domandi attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-attur diġa intavola ċitazzjoni oħra ma' diversi nies oħra għal likwidazzjoni tad-danni, Ċitazzjoni Numru 1111/2000 fl-ismijiet*

"Carmen Pecorella pro et noe vs Lino Stafrace et" differita għas-smiegħ għas-seduta tat-30 ta' Ottubru 2000 u għalhekk il-konvenut qed jeċepixxi il-'lis alibi pendens' u għalhekk għandu jiġi lliberat mill-osservanza tal-ġudizzju.

2. *Illi fil-mertu u bla preġudizzju għall-premess, illi l-konvenut m' għandux 'causa litigandi' peress fil-fond in kwistjoni huwa la kien irregiſtrat bħala votant u ma kienx jabita f' dak il-fond li kien abitat minn ommu Rita Vella u Anthony Mifsud u għalhekk għal din ir-raġuni għandu jiġi wkoll illiberat mill-osservanza tal-ġudizzju.*
3. *Illi d-domandi attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi huwa mhux responsabbli għall-ħsarat sofferti mill-attur fl-inċident tat-12 ta' April 2000 f' Cathedral Street, Sliema u għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju.*
4. *Illi huwa kien il-Perit inkarigat mix-xogħlijiet in kwistjoni skont pjanta sottomessa lill-Awtorita tal-Ippjanar.*
5. *Illi sia s-sidien u l-kuntrattur Raymond Micallef pro et noe ma mxewx mal-istess pjanta u ħaffru pedamenti ferm iktar fondi minn dak li ġie ndikat fl-istess pjanta mingħajr il-permess u awtorizzazzjoni tiegħu.*
6. *Illi dawn ix-xogħlijiet la kienu approvati u lanqas sanzjonati minnu u huwa ma ġiex infurmat li x-xogħlijiet inbdew u wisq inqas illi t-tħammil fil-fond adjaċenti għal 25, Cathedral Street, Sliema kien tal-profondita imsemmija.*
7. *Barra minn hekk, illi huwa kien ftiehem mal-Perit Charles Cassar illi kellu jinżamm żewġ piedi u nofs skont il-liġi mill-ħajt diviżorju, ħaġa li sfortunatament ma nżammitx mill-kuntrattur ad insaputa tiegħu.*
8. *Salv eċċezzjonijiet oħra.*

Il-konvenut Raymond Calleja ddefenda ruhu billi qal:

1. *Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante li l-attur ma kienx jgħix fil-fond 25, Cathedral Street, Sliema la qabel, la waqt u lanqas wara l-mewt ta' ommu Rita Vella u kwindi ma jistax ikun li huwa sofra xi danni konsistenti f' telf ta' abitazzjoni u effetti personali tiegħu.*
2. *Illi f' kull każ l-eċċipjent mhux responsabbli għad-danni stante li huwa ma kienx negligenti u adotta l-miżuri adegwati kollha ta' prekawzjoni kif titlob l-arti u s-sengħa u kif ser jirriżulta waqt it-trattazzjoni tal-kawża.*

3. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.*

Il-konvenut Raymond Micallef proprio et nomine ddefendew ruhhom billi qalu:

1. *Illi fl-ewwel lok, l-eċċipjenti fil-kwalita personali tiegħu għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju stante illi huwa qatt ma jaġixxi f' tali kwalita personali fin-negozju tiegħu, iżda biss fil-kwalita tiegħu ta' Direttur tas-socjeta R.C. Construction Limited, bħalma ilu jagħmel għal aktar minn ħmistax-il sena.*
2. *Illi fit-tieni lok, u mingħajr preġudizzju għall-premess, it-talbiet attriċi fil-konfront tal-eċċipjenti nomine huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra l-attur, stante illi l-eċċipjenti dejjem aġixxa skont l-arti u s-sengħa u taħt id-direzzjonijiet u istruzzjonijiet professjonali u tekniċi lilu mogħtija mill-Arkitetti inkarigati kemm mill-konvenuti Lino u Angele Stafrace, sidien il-fond li fuqu kien qed jaħdem l-eċċipjenti, u wkoll dak inkarigat minn Rita Vella, omm l-attur*
3. *Illi għaldaqstant l-eċċipjenti ċertament illi ma kellu l-ebda ħtija jew responsabbilta għall-incident illi fih iġġarraf il-fond propjeta ta' Rita Vella, u dan kif jista jirriżulta waqt it-trattazzjoni tal-kawża.*
4. *Illi in oltre, ma jirriżultax illi l-attur verament kien jabita ġewwa l-fond Numru 25, Cathedral Street, Sliema, u għalhekk l-istess attur ma seta jsofri ebda danni bħala riżultat tal-kollass tal-istess fond.*
5. *Illi għalhekk isegwi illi m' hemm l-ebda danni x' jiġu likwidati fil-konfront tal-eċċipjenti.*
6. *Illi jsegwi ulterjorament illi l-eċċipjenti ma għandux jiġi kkundannat illi jħallas l-ebda danni li jistgħu talvolta jiġu likwidati.*

Din il-kawza hi konnessa mal-kawza l-ohra li qeghdin jigu decizi llum minn din il-qorti, u cjoe' 1111/2000, 1182/2000 u 2027/2000.

Kagun tal-incident.

Il-perit tekniku rrelata:

Jirriżulta illi waqt li kienu qed isiru xogħlijiet ta' skavar fil-fond Numru 24 ta' Stafrace, ħarġu ħsarat fil-fond Numru 25 ta' Rita Vella. Jirriżulta wkoll illi

dawn ix-xogħlijiet ta' skavar saru fid-distanza ta' żewġ piedi u nofs mill-ħajt diviżorju u f' fond ta' seba' filati taħt il-livell tat-triq li man-naħa tal-fond Numru 25 ta' Vella tissarraf f' sular taħt il-livell tal-art billi l-fond Numru 25 kien madwar tlett filati għola mit-triq. Dan ix-xogħol estensiv ta' skavar mal-ħajt diviżorju dgħajjed il-pedamenti tal-istess ħajt diviżorju billi meta l-ħajt diviżorju nkixef min-naħa waħda bl-iskavar, il-ħajt diviżorju beda jiffunzjona wkoll bħala ħajt ta' lqugħ (retaining wall) għall-materjal li kien hemm taħt l-art ta' Vella, liema funzjoni dan il-ħajt diviżorju ma jirriżultax li kien disinjat għaliha (minħabba li kien ħajt singlu). Għalkemm waqt it-twaqqiegħ tal-fond ta' Stafrace saru wkoll xi ħsarat fil-fond ta' Vella, jiġi rilevat illi dawn huma ħsarat li normalment iseħħu waqt it-twaqqiegħ minħabba fl-użu komuni tal-ħajt diviżorju. **Għalhekk l-esponent jikkonkludi illi kemm il-kollass tal-fond Numru 25 ta' Vella u kif ukoll il-ħsarat fil-fond Numru 24 ta' Psaila ġew ikkawżati riżultat ta' xogħlijiet estensivi ta' skavar fil-propjeta ta' Stafrace** (enfazi mizjuda).

Opinjoni teknika li ma gietx megluba b'xi provi oħra.

Responsabbilta.

(A) Lino u Angele konjugi Stafrace.

Il-konjugi Stafrace kienu s-sidien tal-fond numru 24, Cathedral Street, Sliema. Jirrizulta li Stafrace kienu nkarigaw lil RC Construction Limited sabiex twaqqaf l-fond u tibni blokk appartamenti.

Mill-provi ma jirrizultax li Stafrace taw xi struzzjonijiet lill-kuntrattur li kienu differenti minn dak li ta l-perit Azzopardi. F'dan ir-rigward jinghad li ma rrizultax li Stafrace qalu lill-kuntrattur:

- sabiex ma josservax id-distanza legali;
- sabiex jiskava iktar l-isfel minn dak li ried il-perit Azzopardi. Fis-seduta tas-17 ta' Mejju 2010 il-perit Azzopardi xehed: "*Lis-sinjuri Stafrace nafhom bhala nies mhux zviluppaturi tal-bini. Naqbel li s-Sinjuri Stafrace ma kellhomx jidhlu fid-direttivi lill-kuntrattur u li dawn kellhom isiru minni. **Milli naf jiena, is-Sinjuri Stafrace qatt ma taw direttivi lill-kuntratturi***" (enfazi mizjuda,

fol. 121-122). Hu veru li fis-seduta tad-9 ta' April 2010 l-istess xhud qal li meta staqsa lill-kuntrattur ghalfejn kien skava daqshekk: *"Qalli li l-ewwelnett il-materjal hu artab hafna u t-tieni s-sidien ma xtaqux daqshekk tarag biex jitilghu ghall-ground floor"* (fol. 119). Verzjoni li rega' ta meta xehed quddiem il-qorti fl-24 ta' Ottubru 2011. Dakinhar qal ukoll li hu fehem li l-kuntrattur kien ipprova jaqdi lil Stafrace *"...pero m'ghandi xejn cert"* (fol. 205). Din il-verzjoni qatt ma giet konfermata minn Micallef. Min-naha tieghu Stafrace cahad li qatt ta xi direttiva simili lill-kuntrattur. Il-perit Azzopardi stess xehed li *"Meta ippjanajna u lestejna l-pjanti Stafrace mieghi kien tkellem. Stafrace kien jaf li ser ikollu dak it-tarag fil-progett skond kif ghamilt il-pjanti jien. Stafrace qatt ma lmentali kif ghidt dwar il-mod kif kont qed nipproponi l-bini"* (fol. 205). Lanqas ma rrizulta li Stafrace qatt qal lill-perit li xtaq li l-basement ikun iktar l-isfel mill-mod kif kien jidher fil-pjanti tal-permess ta' zvilupp. Haga li kienet tfisser li l-binja ma kenitx tkun konformi mal-permess ta' zvilupp. Il-qorti tikkonkludi li a bazi tal-provi li tressqu m'hijiex konvinta li l-kuntrattur agixxa fuq ordni li tah Stafrace. Fin-nota ta' sottomissjonijiet l-atturi semmew (fol. 649) li waqt is-seduta numru 37 Carmel Raymond Micallef kien qal li **jahseb** li Stafrace kien jaf kemm gholi kien ser jinzel mil-livell tat-triq. Il-kawzi ma jigux decizi fuq dak li jahseb xhud. B'dak li qal ix-xhud ta lok ghal dubju. Il-perit Azzopardi stess xehed *"Jiena ma nafx jekk is-sidien tawx struzzjonijiet lill-kuntrattur sabiex isir it-thammil iktar milli suppost skond il-pjanta. Li naf zgur li lili s-sidien ma staqsewnix biex ninzlu aktar. **Naqbel li l-kuntrattur qatt ma qalli li Stafrace qallu biex jinzel daqshekk, cjoe' aktar minn tlett filati"*** (enfazi mizjuda, fol. 119). Hu veru li jista' jsir argument li b'dak li ghamel il-kuntrattur, Stafrace kienu ser jeliminaw it-tarag u jaghmlu l-access ghall-hanut iktar komdu. Pero' min-naha l-ohra dan kien ser ifisser ukoll:

- (a) Li l-fond ma jinbeniex skond il-permess ta' zvilupp. Ifisser li l-bini kien ser ikun irregolari. M'hemmx prova li l-perit Azzopardi qatt intalab biex japplika ghall-emenda tal-permess ta' zvilupp;
- (b) Iktar spejjez ghall-konjugi Stafrace sabiex tithaffer iktar art.

Meqjus dawn il-fatturi, il-qorti ma tarax verosimili li Stafrace taw ordni lill-kuntrattur sabiex ihaffer iktar fil-fond.

L-Artikolu 1037 tal-Kodici Civili jipprovd:

"Kull min ghal xi xoghol jew servizz iehor iqabba persuna mhux ta' hila, jew illi hu ma jkollux ragun jahseb li hija ta' hila, hu obligat, ghall-hsara illi dik il-persuna, minhabba n-nuqqas ta' hila taghha, tikkaguna lil haddiehor fl-esekuzzjoni tax-xoghol jew servizz hawn fuq imsemmi."

Kopja Informali ta' Sentenza

Mill-provi ma rrizultax li RC Construction Limited kienet teknikament manifestament inidoneja sabiex twettaq ix-xoghol li Stafrace nkarigwaha biex taghmel.

(B) Perit Philip Azzopardi.

Mill-provi rrizulta kif il-perit Azzopardi ma kienx infurmat li ser jibda t-thaffir. Fil-fatt hu kien miftiehem mal-kuntrattur li jiltaqghu fis-sit. Madankollu meta l-perit Azzopardi mar fil-post kien irrizulta li kien sar thaffir. Fil-fatt irrabja meta ra x'kien sar.

Dwar id-distanza legali, Micallef xehed:

"Dwar distanza mill-hajt divizorju d-diskors li sar kien f'kaz li jitqatta' l-blat. Blat ma tqattax" (seduta 23 ta' Novembru 2007, fol. 556).

Quddiem il-qorti xehed:

"Normali meta nhammlu nsibu sal-blat. Il-perit qalli biex meta nsibu l-blat inhallu l-ispazju ta' zewg peidi u nofs fuq kull naha" (3 ta' Ottubru 2011, fol. 153).

Madankollu l-perit Azzopardi xehed li waqt li kien qieghed jitwaqqa' l-fond numru 24, kienet fegget konsentura; *"F'dik l-istanza, l-ghada cempilli l-Perit Cassar u nfurmani li l-pedamenti kienu turbazz u li jezigi d-distanzi tas-2'6"*. Jiena qbilt u qatt ma kelli problema biex dan ma jsirx" (fol. 442). Il-perit Charles Cassar, inkarigat mill-familja Vella, qal: *"Kont ghidtlu wkoll li l-klijenti tieghi kienu qed jezigu li d-distanza regolamentari taz-2'6" fl-eskavazzjoni tigi rispettata"* (fol. 426). Inoltre, l-istess xhud ikkonferma li fil-21 ta' Marzu 2000 wara li hareg mill-fond numru 25: *"... Iltqajt mas-Sur Stafrace u l-kuntrattur li kien qed iwaqqa' u irrepetejtilhom dak li kont ghidt lill-Perit"*. Ghalhekk il-qorti ma tqiesx verosimili l-verzjoni li ta Micallef.

Micallef xehed ukoll: *"Jien zammejt mal-gholi li qalli l-Perit Azzopardi"* (fol. 155). Il-qorti ma temminix din il-verzjoni, meta tqies:

- (a) Il-pjanta PA2 fol. 18, cjoe' wahda mill-pjanti tal-permess ta' zvilupp li turi x'gholi kellu jkun hemm bhala pedament.

- (b) Meta mar fil-post u l-perit Azzopardi ra x'kien ghamel il-kuntrattur, irrabja. Fatt konfermat minn Micallef stess ghalkemm qal li ma jafx ghalfejn il-perit irrabja. Il-perit Azzopardi qal: *"It-Tlieta filghodu mort fil-post u sibt illi l-kuntrattur kien haffer mill-inqas seba' filati l-isfel minn wicc it-triq. Lill-kuntrattur jiena rrabjajt mieghu. Ghidtlu 'Hawn x'ghamilt ? Jien mhux tliet filati ghidtlek biex tinzel ?'"* (seduta 24 ta' Ottubru 2011, fol. 199). Il-qorti ma temminx li Micallef ma jafx ghalfejn il-perit kien irrabja. Fil-fatt Calleja xehed: *"Dakinhar jiena kont smajt lill-perit Philip Azzopardi jghid lil Micallef illi **ma sarx ix-xoghol kif miftiehem** u qallu 'Irfed illum qabel ghada'. Kien qed jirreferi ghall-hitan divizorji"* (seduta tat-3 ta' Ottubru 2011, fol. 144).

Il-perit tekniku, in eskussjoni, qal: *"Mir-ritratti li rajt jien ikkonkludejt li l-post kien **f'periklu imminente** li jiggarraf"* (enfazi mizjuda, fol. 613). Qal ukoll li fil-fehma tieghu f'dak l-istadju *"... ma kenitx option li jsir xi xoghol rimedjali. Kieku sar xi tentattiv f'dan is-sens min jaghmel ix-xoghol ikun qieghed f'periklu car, jista' iwassal ghall-mewt tan-nies."* Skond l-opinjoni tal-perit tekniku li ma giet bl-ebda mod kontradetta bi provi konvincenti, il-perit Azzopardi ma kellux htija dwar il-hsara li saret lill-fond numru 25. Meta l-perit Azzopardi sar jaf li ma nzammitx id-distanza legali u ra l-gholi li thaffer, skond l-opinjoni tal-perit tekniku is-sitwazzjoni kienet diga' kompromessa. Ghalhekk il-perit Azzopardi ma jistax jinzamm responsabbli ghad-danni li setghet sofriet l-attrici.

(C) Carmel Raymond Micallef u RC Construction Limited.

Jirrizulta li l-izvilupp kien qieghed isir minn RC Construction Limited. Micallef isostni li m'huwiex il-legittimu kontradittur ghaliex Stafrace kienu taw l-appalt lil RC Construction Limited. Il-qorti hi tal-fehma li Micallef ma jistax jahrab mir-responsabbilta'. Mill-atti jirrizulta li hu azzjonist maggoritarju u l-uniku direttur tal-kumpannija (ara fol. 183-184). Mill-provi hu evidenti li kienet decizjoni tieghu li ma tinzammx id-distanza legali u li jsir it-thaffir li sar. Hu evidenti li n-negozju tal-kumpannija RC Construction Limited kien bazat fuq l-esperjenza ta' Micallef, li hu stess xehed li kien ilu jahdem fl-industrija tal-bini minn eta' zghira. Il-qorti taghmel riferenza ghall-kaz Ingliz **Rainham Chemical Works Ltd (in liq) v Belvedere Fish Guaon Co. Ltd** (1921) li kien jitratta manifattura ta' splussiv li ghamel hsara fil-proprijeta' tal-girien wara spluzjoni. Zewg diretturi gew dikjarati li m'humie responsabbli peress li ma kienux personalment ordnaw l-att li kkaguna l-hsara. Lord Bukmaster osserva:

"If a company is formed for the express purpose of doing a wrongful act or if, when formed, those in control expressly direct that a wrongful act be done, the individuals as well as the company are responsible for the consequences, but there is no evidence in the present case to establish liability under either of these heads." (enfazi tal-qorti).

Kopja Informali ta' Sentenza

Ragunament li fil-fehma tal-qorti japplika wkoll fix-xena lokali meqjus li l-Artikolu 1031 jipprovdi: *"Izda, kull wiehed iwiegeb ghall-hsara li tigri bi htija tieghu"*.

F'dan il-kuntest ukoll, f'kaz iehor Ingliz *"Koninklijke Philips Electronics NV v Prico Digital Disc GmbH the defendant director was in charge of the day-to-day running of the defendant company. It was admitted that the company imported into the UK and kept and disposed of recordable CDs of a kind that the court previously had held infringed the claimant's patent. The director had been responsible for the decision to import the infringing CDs into the UK and for the cultivation of A as a customer for those products. The director aslo made a decision to indemnify A against liability for royalties when the claimant sued A for infringement. The court concluded that the director's close involvement with the day-to-day actions of the company, and his independent authority in respect of those actions, were sufficient to render him liable as a joint tortfeasor with the company"* (Company Law, Brenda Hannigan, Tiolet Edizzjoni, Oxford (2012) pagna 70).

Dan apparti li bhala direttur tal-kumpannija li kellu l-kontroll effettiv taghha, Micallef kellu *duty of care* li jizgura li ma ssirx hsara lill-girien. Il-kuntrattur kellu d-dmir li jizgura li l-attivitá' li kienet qeghda ssir fis-sit ma tirrizultax fi hsara fil-proprijeta' tas-sidien.

Ir-responsabbilta' ta' dawn il-konvenuti tirrizulta mill-fatt li:-

- i. Ma nzammitx id-distanza legali (Artikolu 439 tal-Kodici Civili).
- ii. Sar thaffir iktar milli kellu. Micallef xehed: *"Id-decizjoni ta' kemm kelli ninzel kienet skond il-pjanta u nsibu l-blat"* (fol. 578). Li kieku zamm mal-pjanti ma kienx ser ihaffer gholi ta' seba' filati min-naha fejn is-sit kien jikkonfina mad-dar ta' Vella.

Micallef qal li mis-sit fejn qabel kien hemm il-fond numru 24, tnehha biss terrapien u mhux turbazz (fol. 153 u 207), u li t-turbazz kien deher wara li *"konna naddafniha u dan wara li sehh l-incident"* (fol. 153). Ukoll jekk wiehed kellu jemmen din il-verzjoni, hu evidenti li ghamel hazin fis-sens:

- (a) L-istruzzjonijiet tal-perit Azzopardi kienu li trid tinzamm id-distanza legali. Sahansitra, il-perit Azzopardi qal: *"Ghall-ammont ta' thammil li ghamel, 2'6" ma kienx bizzejjed"* (fol. 479);
- (b) Jekk hu veru li terrapien biss kien hemm taht il-fond numru 24, messu ma kompliex inehhi l-materjal izda sejjah lill-perit Azzopardi fuq il-post sabiex

Kopja Informali ta' Sentenza

jiehu struzzjonijiet minghandu. Il-kuntrattur kien jaf li l-blat kien turbazz². Ma kellu l-ebda dritt li jiehu decizjonijiet dwar x'ghandu jsir.

- (c) Tant Micallef ma segwiex l-istruzzjonijiet tal-perit Azzopardi li meta fil-11 ta' April il-perit mar fil-post u ra x'kien ghamel il-kuntrattur, irrabja u qallu li ma kellux jinzal dak l-gholi kollu. Hu evidenti li l-kuntrattur ghamel fattieh. F'sit ta' kostruzzjoni hu l-perit tal-progett li jaghti l-ordnijiet u jiehu decizjonijiet ta' natura teknika, u mhux il-kuntrattur.

Il-qorti tosserva wkoll kif fil-verbal tal-access tal-perit Doublet, li sar fit-13 ta' Marzu 2001, jinghad: *"...il-fatt li l-hajt divizorju (l-imgarraf) bejn in-numru 25 u 24 kellu l-pedamenti in parti mibni fi trinka li saret fit-turbazz u li parti mill-eskavazzjoni fin-numru 24 kienet mil-livell tal-qiegh ta' din it-trinka li saret fit-turbazz u li parti mill-eskavazzjoni fin-numru 24 kienet mil-livell tal-qiegh ta' din it-trinka 'l fuq u parti l-isfel mill-istess qiegh,....."* (fol. 433). Fatti li fil-fehma tal-qorti juru li kuntrarjament dak li qal Micallef, fl-iskavar mhux terrapien biss tnehha. F'dan ir-rigward issir ukoll riferenza ghal dak li xehed Calleja: *".... Filghodu kif wasal startjajt il-gaffa biex inkompli u harget Carmen Pecorella u qaltli biex ma nkomplix, u jien waqaft. Jiena kont bdejti innehhi s-2'6" minn mal-hajt ta' wara u dort fuq in-naha ta' Vella u min-naha ta' Vella kont qbizt il-hajt tas-sejjieh, b'kemm ma niftakarx"* (seduta tal-4 ta' Marzu 2002, fol. 469). Jidher ghalhekk li l-kuntrattur kien kompli bix-xoghol.

(D) **Raymond Calleja.**

Dan kien il-persuna li gie nkarigat mill-kuntrattur inehhi l-materjal tal-bini u jaghmel l-iskavar. Fin-nota ta' sottomissjonijiet (6 ta' Dicembru 2013) qal:

"Calleja uza biss gaffa u ma uza l-ebda apparat iehor bhal per ezempju musmar biex iqatta' l-blat. Dan ghaliex ma kienx hemm blat imma materjal ta' kostruzzjoni. Calleja kien ftiehem li kellu jnaddaf sal-livell tat-triq".

Il-qorti ma taqbilx ma' dan ir-ragunament, meta tqies li:

- i. Calleja ma nehhiex biss il-materja tal-bini tal-fond numru 24 li twaqqaq'. Hu skava wkoll bl-uzu ta' gaffa kbira. 'Il fatt li ma ghamilx uzu minn *"musmar*

² Fil-verbal ta' access li ghamel il-perit Frederick Doublet, 13 ta' Marzu 2001, jinghad: *"Gie nnotat il-kwalita' ta' blat taht il-pedamenti (turbazz)...."* (fol. 433).

biex iqatta l-blat" ma jfissirx li ma ghamilx skavar. Irrizulta kif bl-uzu ta' gaffa huwa nehha wkoll turbazz.

- ii. Hu veru li Calleja obda l-ordnijiet li tah Micallef. Pero' b'daqshekk ma jfissirx li m'huwiex responsabbli. Kien Calleja li nehha l-materjal.
- iii. Ix-xoghol li gie mqabba jaghmel Calleja huwa min-natura tieghu perikoluz. Calleja kellu dmir, irrISPETTIVAMENT min dak li seta' qallu biex jaghmel il-kuntrattur, li josserva l-ligi u jiehu l-prekawzjonijiet. Fil-fehma tal-qorti Calleja:

(a) mar kontra dak li jipprovdi l-Artikolu 439 tal-Kodici Civili, cjoe': "*Hadd ma jista' jhaffer fil-fond tieghu bjar, gwiebi, jew latrini, jew jaghmel thaffir iehor ghal kull hsieb li jkun, f'boghod ta' anqas minn sitta u sebghin centimetru mill-hajt divizorju*". Hu veru li dan il-provvediment qieghed jirreferi ghas-sid tal-fond, tant hu hekk li jirreferi ghal thaffir "*...fil-fond tieghu*". Madankollu din id-disposizzjoni taghmilha cara li ma jistax isir thaffir f'distanza ta' inqas minn 76 centimetru. Mela ladarba Calleja ghazel li jobdi l-ordni li tah il-kuntrattur u jmur kontra dak li tghid il-ligi, irid igorr ir-responsabbilta' u jwiegeb ghad-danni li sofrew it-terzi b'rizultat tal-agir tieghu.

(b) Fil-fehma tal-qorti thaffir hu operat perikoluz, iktar u iktar meta ghandek sit li m'huwiex kbir fid-daq u mehud in konsiderazzjoni t-tip ta' materjal li kien hemm. Persuna li hi tas-sengha u taghmel it-tip ta' xoghol li ghmel Calleja kellha d-dmir li qabel tibda x-xoghol tara l-pjanta tal-permess ta' zvilupp u titkellem ukoll mal-perit tal-progett sabiex tinghata struzzjonijiet dwar il-mod kif isiru x-xogholijiet. Ma jirrizultax li qabel beda x-xoghol Calleja kien tkellem mal-perit Azzopardi. Hu hadem skond ma qallu Micallef. Kif irrizulta mir-rapport tal-perit tekniku, kien b'rizultat tax-xoghol li ghmel Calleja li ggarraf parti mill-fond numru 25. Hu evidenti li Calleja ipproceda skond l-ordni li tah Micallef. Ladarba ghazel din it-triq, irid ukoll iwiegeb ghad-danni li l-agir tieghu kkawza lit-terzi. M'ghandux dritt jitlob ghal hniena ghas-sempli raguni li kien qieghed jobdi l-ordni li tah haddiehor. Kien id-dmir tieghu li qabel jibda x-xoghol jizgura li l-ordni li tah il-kuntrattur setghet titwettaq minghajr ma jipperikola lill-haddiehor.

Likwidazzjoni danni.

L-attur qieghed jitlob il-hlas minhabba li spicca minghajr residenza u tilef oggetti personali. Il-perit tekniku rrelata:

84 *Jirrizulta illi l-attur flimkien ma' zijuh Anthony Mifsud kienu jghixu ma' Rita Vella fil-fond Numru 25 li kkollassa. L-esponent jikkonsidra l-valur lokatizju mensili ta' fond simili furnished ghaż-żmien indikat fl-ammont ta' €700. L-*

esponent jaqsam dan il-valur lokatizju fl-ammont ta' €350 għall-propjetarja u €175 għal kull wieħed miż-żewġ inkwilini l-oħra. Dan l-ammont ta' €175 huwa wkoll ekwivalenti għal kirja ta' appartament one-bedroom furnished fl-inħawi ndikati fin-nota Dok. CP031017C. Għalhekk id-danni f'dan ir-rigward, tenut kont iż-żmien mid-data tal-incident tat-12 ta' April 2000 sal-ġurnata tal-bejgħ tal-24 ta' Marzu 2004, u cioè' għal perjodu ta' 48 xahar, qed jiġu likwidati fl-ammont ta' tmint elef u erba' mitt Euro (€8,400 = €175x48).

85 *Id-danni dwar l-oġġetti personali jikkonsistu f' dawk l-oġġetti li għratilhom il-ħsara jew intilfu kif ndikati fil-prospett Dok. CP031017C preżentat minn oħtu Carmen Pecorella³.*

86*F' dan il-prospett Dok. CP031017C hemm imniżżla wkoll "money in cash", "loss of earnings" u "personal injuries" li dwarhom ma pero tressqux provi.*

Hu minnu li dwar dan l-incident l-attur ipprezenta kawza oħra (citazzjoni numru 1111/2000). Kawza li saret minnu u l-werrieta l-oħra ta' Rita Vella. Dik il-kawza saret minn ulied Rita Vella bhala werrieta ta' ommhom. Min-naha l-oħra din il-kawza titratta dwar danni li l-attur qiegħed jallega li sofra pesonalment b'rizultat tal-incident meritu tal-kawza. Ghalkemm hemm konnessjoni bejn iż-żewġ kawzi peress li jitrattaw dwar l-istess incident, pero' dan ma jwassalx sabiex il-konvenut Azzopardi jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju. Għalhekk l-ewwel eccezzjoni tal-perit Azzopardi ser tigi michuda.

Jirrizulta li fiz-zmien li sehh l-incident, Joseph Vella kien qiegħed ighix fil-fond numru 25, Cathedral Street, Sliema flimkien ma' ommu. Fis-seduta tad-9 ta' Gunju 2003 xehed:

"Jien kont noqghod fil-post li waqa' minn Gunju 1999 cirka. Mort noqghod hemm ghax isseparajt minn ma' marti. Ma kellix residenza oħra hlief il-post li waqa' – dik kienet l-unika residenza tieghi" (fol. 509 tal-kawza 1111/2000).

Ohtu Carmen Pecorella kkonfermat li l-attur kien *".... qed joqghod fil-fond li ggarraf u kien ilum hemm minn Gunju 1999. Ma kellux residenza oħra fejn joqghod"*. Għalhekk it-tieni eccezzjoni ser tigi michuda.

Fic-citazzjoni d-danni li semma l-attur huma:

- (a) Telf ta' oġġetti personali li kienu jinsabu fil-fond (ara tielet paragrafu tac-citazzjoni);
- (b) Spiza għall-akkomodazzjoni alternattiva (ara hames paragrafu tac-citazzjoni);

³ Xhieda ta' Carmen Pecorella Seduta Nru 20 tas-17/10/2003.

Wara li l-qorti rat l-atti ma jirrizultax li l-attur ressaq xi provi dwar danni li allegatament soffra. Kull m'hemm fl-atti hi lista ntestata Joe Vella (fol. 402 tal-kawza 1111/2000). Din ma tikkwalifikax bhala prova. Ghalhekk il-qorti ma tistax tillikwida danni. Kieku ried l-attur kellu bizzejjed zmien sabiex iressaq provi. Il-qorti tosserva wkoll li tat lil kull parti l-opportunita' li tipprezenta nota b'domandi lill-perit tekniku, kif ukoll nota ta' sottomissjonijiet. F'dan ir-rigward l-attur baqa' sieket.

Ghal dawn il-motivi l-qorti tiddeciedi l-kawza billi

- 1. Tichad l-ewwel eccezzjoni tal-perit Philip Azzopardi bl-ispejjez kontra tieghu.**
- 2. Tichad it-tieni eccezzjoni tal-perit Philip Azzopardi bl-ispejjez kontra tieghu.**
- 3. Tilqa' t-tielet eccezzjoni tal-perit Philip Azzopardi u tichad it-talbiet tal-attur. Spejjez a karigu tal-attur.**
- 4. Tiddikjara li l-ewwel eccezzjoni tal-konjugi Stafrace hi ezawrita peress li l-kawza 1111/00 instemghet ma' din il-kawza u qeghdin jigu decizi illum.**
- 5. B'riferenza ghat-tieni eccezzjoni tal-konjugi Stafrace, tikkonferma li l-attur ta prova li l-fond numru 25, Cathedral Street, Sliema waqa' b'rizultat tax-xogholijiet li kienu qeghdin isiru fis-sit fejn qabel kien hemm il-fond numru 24, Cathedral Street, Sliema.**
- 6. Tilqa' t-tielet eccezzjoni tal-konjugi Stafrace u tichad it-talbiet fil-konfront taghhom.**
- 7. Tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut Calleja.**
- 8. Tichad l-ewwel eccezzjoni tal-konvenuti Micallef u RC Construction Limited.**
- 9. Tichad it-tieni, tielet, u raba' eccezzjoni tal-konvenuti Micallef u RC Construction Limited.**
- 10. Filwaqt li tiddikjara li l-konvenuti Micallef, RC Construction Limited u Raymond Calleja huma solidalment responsabbli ghal dak li gara fit-12 ta' April 2000 u ghal kwalsiasi danni li seta' soffra l-attur, minhabba nuqqas ta' provi tichad it-tieni u tielet talba tal-attur.**

Salv ghal dak li diga' nghad dwar l-ispejjez, il-kumplament tal-ispejjez jinqasmu nofs bin-nofs bejn l-attur u l-konvenuti Micallef, RC Construction Limited u Raymond Calleja.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----